

# SLOVENSKI GOSPODAR.

## List ljudstvu v poduk.

zhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v dljaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Pesamesne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

### Hammer-Ambossi.

Spomenica našega Slovenskega društva, ministru grofu Taaffeju po državnih poslancih baronu Goedelnu, dr. Vošnjaku in Raiči predložena, začela je narodne nam nasprotnike močno ščipati in griziti. Čem bolje so jo sprva ošabno, naduto prezirali, tem boljje smeši jih sedanja razburjenost. Celo v cvet nemškega liberalizma, v deželni odbor štajerski, je tresnolo. Začel je namreč na plat zvoniti ter sklenil ministru Taaffeju proti-spomenico poslati. Kokoši kokodajekajo potem, ko so jajce iznesli, graški gospodje pa kar telegrafirajo v široki svet preden so pero za spomenico namočili. Si-čer pa je prav, da naredijo proti-spomenico, bodo vsaj prisiljeni našo si podrobneje ogledati, kar jim gotovo škodovalo ne bo.

V soboto 15. t. m. je naš poslanec dr. Vošnjak opirajoč se na slovensko spomenico v državnem zboru grajal, da je na slovenskem Štajerskem še zmiraj toliko slovenščine nezmožnih uradnikov. Omenil je tudi nesreče v Brežiškem okraji, kder je bil 1 kmet ustreljen, 40 pa kaznovanih, kar bi se bilo lahko zabranilo, ako bi dotični uradnik in trtno-ušni strokovnjak slovenski umela. Navajal je tudi, kako se Slovencem štajerskim sploh godi pri gospodi v Gradci in sprožil potrebo, da se v Mariboru ali Celji nastavi poseben slovenski oddelek graške c. k. namestnije, kakoršno imajo Italijani na Tirolskem, in jo liberalni Nemci na Českem za-se tirjajo; dežela bi pa ostala celotna kakor do sedaj. Dr. Vošnjak ni stavil nobenega predloga, ampak hotel je samo pokazati, da smo štajerski Slovenci to zahtevati prisiljeni, če bodo z nami v Gradci še dalje tako ravnali, kakor sedaj delajo, zlasti v deželnem šolskem svetu.

Da reč s tem ni bila končana, zakrivil je poslanec dr. Schmiderer, znani Hammer-Ambosskandidat. Moževi so nemško-liberalne skrbi uže tako škodovala, da se mu je hvalisana mirnost in zmernost popolnem izkadila. Postal je

zelo navaden nemško-liberalni strankar. Zelen vsled politične strasti plane srdito po konci in se zaletava prav smešno v našo spomenico in zelo nedostojno v naše poslance. Kajti nedostojno je bilo to, kar je Schmiderer v privatnem pogovoru iz barona Goedelna izvedel, zoper tega javno v zbornici navajati. Omikanim ljudem to ni v navadi. Smešno in strastno pa je bilo njegovo ostalo brbljanje. Kajti le politična strast more koga tako oslepiti in oglušiti, da trdi: vsi uradniki na spodnjem Štajerskem znajo zadosti, dobro, da še preveč slovenske, le strast mu je narekovala poslanca Raiča napasti in mu očitati, da je on bil profesor in nemeč Reich (nevednost Schmidererjeva: Reicha so nemčevalci napravili iz Raiča, kakor Sehrschöna in Sršena in v starejšej pisavi je bil ch = č.) — Le strast in nemško-liberalna nadutost more trditi, da Slovenci več slovenski ne umejo. Če naši kmetje „Gospodarja“ umejo in radi čitajo, umelo je tudi tistih 70 županov slovensko prisego pri glavarstvu, če je bila pravilno slovenska. Bržčas pa so le nemškutarji zahtevali nemško prisego, s katero Hammer-Amboss okolo sebe klati. Politična strast mu je velevala izbruhniti: le dr. Vošnjak želi slovensk oddelek c. k. namestnije, kajti volilci Raičevi so isto zahtevali, ker so z njegovo izvolitvijo njegovemu političnemu programu pritrdili, kder je tudi govor o tem.

Zelo čuditi pa se moramo temu, da se drzne Schmiderer javno v zbornici toliko neresnico poslancem pod nos podržati, češ, da je vinorejska šola v Mariboru slovenska. To je pa uže preveč. Šola stoji tik mesta, vsako leto so javne skušnje, vsi predmeti razlagajo se nemški, nobeden slovenski, ravnatelj zna malo, adjunkt pa nič slovenski. Schmiderer se je pobahal, da kot načelnik okrajnemu zastopu vse razmere dobro pozna. Kako more to biti, če pa najbližnje mu gospodarske šole ne pozna, da je nemška? Ali je nalašč, vedoma neresnico govoril? No, tedaj pa ni treba niti besede več.

Hammer-Amboss je djal: mi Nemci na spodnjem Štajerskem (pešica privandranih tujcev, drugo pa je sam nemškutar, slovensk odpadnik) nečemo ničesar čuti o slovenskem oddelku c. k. namestnije. Verujemo. Toda baron Goedel je dobro opomnil, da prebiva tukaj čez 400.000 Slovencev. No, in Slovenci hočemo na slovenskih tleh prvo besedo in takšnih uradnikov, ki so našega jezika popolnem zmožni, takšne uprave, ki nam ugaja. Hammer-Ambossi tega niso kos zabraniti in s svojim surovim udrihanjem po Slovencih naše narodne težnje pred svetom še le prav — opravičujejo!

### Na Slovenskem bi poštni uradniki naj slovenski znali.

(Izv. dopis od sv. Andraža nad Polzelo.)

Kako opravičeno in potrebno je bilo zahtevanje vrlih naših slovenskih poslancev pred grofom Taaffe-jem 19. sveč. t. l., da se na slovenskem Štajerskem po političnih, davkarskih, poštnih, brzovajnih itd. uradih nastavijo le slovenščine zmožni uradniki, to kaže tudi sledeči dogodek: Nekdo odda. pismo pošti sv. Petra v Savinjski dolini, na St. Andraž pri Velenji.

Dne 11. svečana dojde pismo v Celje. Akoravno je napis lepo in pravilno pisan, in razločno naglašeno: „Zadnja pošta Velenje“, in Velenjske pošte slovenski sluga vsaki dan na celjsko pošto po pisma pride; odpošlje celjske pošte uradnik omenjeno pismo v Zidan most, Zagreb in sedaj obišče zaporedom pošte Volinja, Sisek, Zagreb, Celje, Zakany, Osek, Pečuh, Szent-Andrasz ob Tisi, Beszterszyic. (Sedmograskem), Pečuh, Celje, Velenje, kakor 16 pečatov na pismu svedoči.

Dne 27. svečana, tedaj 16 dni pozneje ko je bilo na pošto oddano, dojde zopet v Celje, in sedaj še le je našel nekdo, da Velenje ni na Ogerskem, ampak komaj tri ure zunaj Celja čisto na Slovenskih tleh!

Kaj si mora pač človek tukaj misliti? Kaj druga kakor, da na celjski pošti ni ne ednega slovenščine zmožnega uradnika, ali pa, da je zagrizjenost in sovražstvo do slovenskega jezika ali vsaj nemarnost tolika, da se je dotičnemu uradniku pri odpošiljatvi pisma s slovenskim napisom nepotrebno zdelo pogledati, je li Št. Andraš ali pa Velenje, zadnja pošta, Zakaj pa iz Ljubljane časopisi redno dohajajo v Velenje in Št. Andraš, čeravno na zavitku samo „pošta Velenje“ tiskano stoji!?

Dopisnik tega je pretečeno leto pismo v Sevnici pisano prejel pod uradnim zavitkom iz nemškega Gradca! Kako to? Poslušaj strmi! Pisalec pisma v Sevnici napiše naslov slovenski in razločno: „pošta Velenje“.

Na Zidanem mostu ali v Celji pošljejo, kakor zgoraj omenjeno pismo, tudi to na Ogersko! Čez 14 dni prejme dopisnik v Sevnici pismo polno pečatov, kakor ga je odposljal, nazaj. Razjarjen zaradi krivice, koja se s tem zaničevanim Slovincem godi, odpošlje s pritožbo, pismo naravnost poštnemu ravnateljstvu v Gradec. Že drugi dan prejmem ovo pismo pod poštnim zavitkom, s prošnjo, zavitek z obilnimi pečati prej ko prej uradno po Velenjski pošti nazaj poslati. Mislim si, sedaj bo pa že nekaj. Ali kaj se zgodi? Sevniški dopisnik dobi od ravnateljstva prav prijazno pismo z dostavkom: „Zamoremo od svojih uradnikov zahtevati, da znajo francoski, italijanski ali madjarski, da bi pa morali znati slovenski, tega ne moremo!“

O vboji, zatirani in zaničevani Slovenec! Kam si prišel, ali kde si še? Od poštnega uradnika se sme tirjati, da razven nemščine tudi francoski, italijanski ali madjarski zna, samo slovenski ne, če tudi uraduje na čisto slovenskih tleh, skoraj med samimi Slovenci!

Kdo tirja od uradnika v Gradci, na Dunaji alj Buda-Pešti, da mora znati slovenski? Da pa mu ni potreba na čisto slovenski zemlji slovenski znati, to je veliko zaničevanje slovenskega naroda in goropadna krivica, koja se mu godi; nič manjša, kakor bi se godila nemcu, aii madjaru, če bi se reklo, da uradniku na Dunaji ali Pešti ni potreba madjarski ali nemški znati.

Omilovanja vreden Slovenec, ki nisi tako srečen, da bi se bil vsaj toliko nemščine lomiti naučil, da bi vedel in zapisati znal, kako se na slovenskih tleh nahajajoča se zadnja pošta nemški zove, le pusti raji vse pisanje, — in naj se ti bi tudi najboljša služba ponujala, in te tvoj bolani oča ali mati k smrtni postelji klicali, vse zastonj, pismeno nič ne opraviš, če se sam ne potruđiš! Žalostno, pa resnično! — Iz vsega je razvidno, da ako po svojih poslancih na postavnem potu toliko zaželenih pravic ne dosežemo, je vse tarnanje in javkanje zastonj, in kako opravičene so pritožbe Slovensko Štajerskih poslancev gg. barona Goedel-Lannoy, Raič-a in Dr. Vošnjaka 19. sveč. bile pred ministerskim predsednikom g. grofom Taaffe-jem o nevgodnem položaji, ki je po dolenjem Štajerji med uradniki in narodom, in kako zategadelj potrebno, da se na Slovenskem Štajerskem nastavijo le slovenščine zmožni uradniki.

### Gospodarske stvari.

Skrbeti je za snago v hlevih.

Čistega zraka potrebujeta človek in živad ravno tako, kakor zdrave hrane; pa skušnje



le učijo, da se to premalo uvaža mej kmetovalci. Cela tropa boleznij ima svoj početek edino le v slabem hlevnem zraku. Po uzrokih boleznij povsod stikajo, le na okuženi, smradljivi zrak nihče ne zmislji. Če po zimi vstopimo v kakšno hišo na kmetih, nas hoče včasih kar na znak vreči, takšen sopuh nam puha nasproti. Kako pa imajo še le v hlevih? Pogosto je hlev sprva premajhen osnovan. Kmalu je v njem živini pretesno. Da se živinica ne prehladi, zapirajo vrata in okna in za prevetrenje so priprave nezadostne. Skozi par okenjakov se sprideni zrak ne more zamenjati z zdravim v tolikej meri, kakor bi treba bilo. Vrh tega še prerediti gnoj kidajo. Človek iz takega čada kar hiti skozi dveri tavun in tedaj tem bolje Boga hvali za čisti, zdravi zrak, kder si zopet veselo oddehne.

Človek je pa svoboden, ima prosto voljo. Zato lahko iz okužene sobe beži tavun, ali odpre okna in dveri in vpusti čistega zraka. Uboga živinica tega ne more. Z železnimi lanci pripeta je k težkim jaslim. Prisiljena stoji v okuženem zraku, ko bi tudi za zdravje in življenje šlo.

Reči moramo pa, da povsod ni tako. Štejemo dokaj lepih in pametno postavljenih hlevov, kder ne zmanjka ne dovoljne svetlobe in ne gorkote pa tudi zadosti zdravega zraka ne.

S tem pa še ne moremo zadovoljni biti popolnoma. Kajti gnoj izhlaplja neprestano več ali manje plinov, kedar se razkrojiva. Ti pripadajo pa najboljšim gnojilom in je uže velika škoda, če v hlevu iz gnoja vhaajo, kar nam smrad naznanja. Več ko jih se izhlapi, tem znatniša je škoda. Ker pa nikoli preveč gnoja ni, zato moramo tudi na to paziti, da se nam gnoj niti v hlevu ne kvari. Z drugimi besedami: skrbeti moramo, da ostanejo omenjeni plini v gnoji in ob enem bo tudi zrak v hlevu brezsmraden, neokužen, čist.

V dosego tega dvojnega haska služi nam lahko več sredstev ali pomočkov, ki storijo, da plini ostajajo v gnoji: ilovnata, prstena zemlja, zmlati rujavi premog, šota, gips ali mavca. Govorilo, pisalo je se o tem uže mnogo pa uspehov ni preveč videti.

Trohljiva prst je posebno prikladna, ker želno na-se vleče razne pozračne pline. Vendar te ni povsod dobiti v potrebnej množini. Zato priporočajo tem boljše drobno zmlati gips ali mavec. On potegne smradljive pline na-se tako, da je zrak v hlevu vedno čist in zdrav, pa tudi jih ohrani za gnoj, kateremu se primeša in z njim vred na gnojišče spravlja.

V to svrhu zadostuje 1—2krat vsaki den zmlatega gipsa enakomerno potrositi pod žival na gnoj, pod eno živinče eno prgišče. Sredstvo je izvrstvo in po ceni. Dva centa zml-

tega gipsa je za eno žival na eno leto popolnem zadosta.

### Opravila konjerejčeva meseca marcija.

II. Ožrebene kobile pojajo se 9 dni pozneje in takrat jih treba k žrebcu spraviti. Zrebice, zlasti one, ki se prvokrat k žrebcu ženejo, pojajo se kesneje, ko je uže spomlad bolj topla nastopila, navadno meseca maja. Rodovitne kobile obrejijo se navadno, ko so prvokrat pri žrebci. Vendar jih treba nekaj časa k žrebcu goniti, vsaki deveti den, dokler žrebca popolnem ne trpijo več. Če kobila dvakrat zaporedom žrebca odbije, kaže to, da je uže ubrejena kar pa ni vselej gotovo. Cesarske žrebce puščajo navadno le do 7krat k enej kobili.

Posebno opazni in previdni pa morajo konjerejci pri izbiranju žrebca biti. Najprvije naj gledajo, da bodo lepim zdravim kobilam iskali tudi lepih in zdravih žrebcev; vendar še boljše gledati je na to, da samo lepe in zdrave kobile za pleme puščajo. Sicer se povprek lastnosti žrebca in kobile zaplojajo na novi rod, toda prehajajo napake in slabe lastnosti kobile na žrebe veliko bolj pogosto, kakor žrebca, zlasti kar zadeva truplo, kosti in kite. Slabe kobile ovirajo najbolje napredek konjerejstva.

Drugo pa, na kar se ima ozirati je, da se parite le podobni živali. Zoper to grešijo tisti konjerejci, ki hočejo, da jim male, slabotne kobile rodijo velikih močnih žrebet in jih torej spravljajo k velikim, težkim žrebcom. Sreča velika, da se žrebeta večjidel vržejo po kobilah in popravljajo tako natora, kar je neumnost konjerejčeva bila zagrešila. Časih se pa vendar zgodi, da se žrebe vrže po očetu in v tem slučaju je porod težek. Veliko žrebe ne more naroditi se in pogine z materjo vred. Če se pa vendar rodi, dobi kmalu razne bolezni: mertud, smoliko, drisko in je navadno po njem. No, in če takšno žrebe pri življenju ostane, kakšen konj more iz njega biti? Dolgo truplo nasajeno je na visokih nogah, da pri ozkih in slabih prsih debelo glavo komaj po konci drži; sploh posestnik redi pri itak slabej krmi mršavo, revno stvar, brez vsake vrednosti.

Nekaterim se pa denar mili in iščejo vsakega žrebca, le cesarskega, licenciranega ne. To je prav nespametno. Vlada žrtvuje mnogo denarjev in skrbi za mogoče izvrstne žrebce, da pospešuje napredek konjerejstva. Posestnikom nelicenciranih žrebcev pa je to deveta briga, jim je le za par goldinarjev mar. Razumen konjerejec bo toraj vselej svojej kobili skrbel za cesarskega ali saj licenciranega žrebca.

**Dobra kokošja plemena** ste tisti, izmed kojih se prvemu pravi: Haudan-pleme, drugemu pa Creve-Coeur. Hočemo ju popisati po Gospodarskem listu šte. 2. 1884.

„Houdan“ pleme ima svoje ime po mesteci Houdan na Francoskem. Petelin ima navadno dvojni nagrbnjeni greben. Glava je pokrita s prelepo havbico, vratu je lepo vpognjena; prsa široka, peruti krepke, lepo pobešene. Nog (beder) je kratkih, in spodaj so noge gole.

Postave je čvrste sicer nizke, hoje kaj lepe skoro ošabne. Kokoš je sicer enaka petelinu, le da ima manjši greben, havbico pa večjo. Perje je enakomerno mešano, belo in črno, rep petelinov je kaj lepega temnega, svitlega perja. Oči so jasno rufede. Te kokoši kaj pridno jajca ležejo ter uže v trdi zimi pričenjajo nositi jajca, kar je velike važnosti, ker iz zgodnjih teh jajc dobimo lahko kmalo piščeta, ktera ker prva ali zgodnja so navadno naj bolj draga. Jajca huvdanovih kokoši so velika, navadno po 75 do 80 gramov težke.

Kokoši Creve-Coeur imajo svoje ime po mestu tega imena na Francoskem in so najtežje in močnejše pleme na Francoskem, so jako finega, sočnega in okusnega mesa, so kaj pridne za jajca, katera so jako velika; tudi so trpežniše od vsih drugih francoskih kurjih plemen. Petelin tega plemena je jako čvrst, nizkih nog z jako debelimi stegni. Greben ima dva rožička, glava je s havbico, brada z belimi blekeci pokrita. Enaka mu je kokoš, le da ima ta večjo havbico pa krajši greben. Barve so temno svitlo črne, in tudi noge so navadno temne barve.

Oplojena jajca obeh plemen prodava: E. Schneckenburger, Wienar Geflügelzucht-Anstalt, V. Hartmannsgasse, Wien.

Sejmi 26. marca Dobova, Teharje, 27. marca Podplat, 29. marca stare svete Gore, 31. marca Loče sv. Križ na Murskem polji, Mahrenberg, Ruše.

## Dopisi.

**Iz Maribora.** S 1. aprilom t. l. začne izhajati nov list pod imenom: Slovenski vinorejec, list za sadje- in vinorejstvo in kletarstvo. Pisal bode o omenjenih gospodarskih strokah, bojeval se proti ponarejalcem vina (ki so le fabrikanti, a ne vinorejci) in proti žganju, oziral se pa tudi na hmeljarstvo, vinorejce pa bode seznanjeval z vinsko kupčijo, vinsko ceno, kupci itd. Cena listu je 3 fl. na leto. Kdor pošlje denarjev za 10 naročnikov, dobi za isto dobo list zastoj. Naročnina se pošlje: opravnilstvu Slovenskega vinorejca v Mariboru, v Tegethofovej ulici št. 17. Kedar več poizvevemo, poročamo podrobneje! — Zadnjič je bilo krivo zapisano, da stane pri zidanju nove kaznilnice zidarsko delo 10.000 fl. kamenosekarsko 1000 fl. in tesarsko 1000 fl. Toliko znašajo svote za vadij, ki ga ima podjetnik za dotična dela položiti. — Čitalnica je menda za letos

sklenila svoje „jour fixe“. Zgodilo je se to z vrlo marljivim in zanimivim govorom č. g. dr. Mlakarja zadnje nedelje o „spiritizmu“, za kar so mu številni čitalničarji bili prav hvaležni. Kazalo bi, da bi čitalničarji napravili letos skupne izlete v Ruše, sv. Ilj, Jarenino, sv. Martin itd.

**Iz Spodnjega Koroškega.** (Nemške šole in slovenski otroci.) V naši okolici so eno, dve, tri, štiri in celo pet razredne šole, pa od prve do zadnje nemški poduk. Neka dne so gosp. katehet enga fantiča iz prvega razreda vprašali rekoč: Was sind die Engel? fant ali deček se odreže, die engel sind purgermeister, si haben ferstand und bilen aber kajne bajber. Gospod K. fanta pogledajo in mislijo, fant je nalašč tako odgovoril. Ga vprašajo še enkrat, was sind die Engel? Fant je zopet tako odgovoril, pa ne tako s korajžjo ko poprej. Gospod K. fantu rečejo, povej mi slovensko, was ist ein purer geist? Fant se je začel jokati in je djal, to ne vem, jaz sem mislil, da je purgergeist gospod purgermeister. Za kazen je fant moral desetkrat popisati, die engel sind pure Geister itd. pa ne purgermeister. Tako se koroškim otrokom v koroški šoli godi. Če slovenski katekizem ima, ga pa brati ne zna.

**Iz Guštanja.** (Slovenec Slovencu po nemško piše.) Blizu štajerske meje je nek lovski najemnik svojemu strelcu, ko mu je hotel enega lisjaka zamolčati, pisal sledeče: Ich gebe dir zu wisen, das du frier ein Tag Fuks geschossen hast won habe Ich herunter bin kegomen warum hast mir gegeben die Fuks so terft nicht mehr jagen in meinem drefire so werde dich gleich Klagen und habe ich Schonn andern jeger auf Schtelt Schau ich und du seimer gewesen kammeratten warum hast du mir niht gesagt won Fuks und wo dir wert ist das mir ganst niht geben wol alter gammeratten seimer und mir wollen so betrigen du Mit ohachtungswol. . . . Jaht bechter“. — A. K. — Tako koroški Slovenci pisati znajo, kateri so v nemške šole hodili. Nemci so od tega pisma „original“ v roke dobili, in se mu prav debelo smejali. Star agent.

**Iz Gradca.** (Javna zahvala.) Podpiralni zalogi slovanskih vseučiliščnikov v Gradci so za leto 1883/84 darovati blagovolili: visoka deželna zbora kranjski in štirski po 100 gl., slavna posojilnica v Mariboru 50 gld., gosp. dr. Josip Šerbec, odvetnik v Celji 20 gld., gospoda dr. Karol Schmidinger, c. kr. notar v Kamniku in dr. Gvidon Srebre, odvetnik v Brežicah, po 10 gld., gosp. dr. Žižek, zdravnik v Gradci, 6 gld., gospodje dr. Jos. Gregl, zobolečnik v Gradci, dr. Gr. Krek, c. kr. vseučilišni profesor v Gradci, dr. Janko Šerbec, odvetnik v Mariboru, dr. prava Juraj Sterbene,



župnik in deželni poslanec v Hrenovicah, in dr. J. Vargha, c. kr. useučilišni profesor v Gradci, po 5 gld., gospoda dr. Rudolf Globočnik v Gradci in Davorin Meško, kooperator pri sv. Barbari v Halozah, po 3 gld., gospod v. Benedikt Schludes, gimn. profesor v St. Paulu na Koroškem, 2 gld. in gospod J. Bradaška, kr. upok. gim. vodja v Gradci, 1 gld. — Za vse te preblage darove izrekajo podpisani v imenu opravnega odbora imenovane zaloge v imenu vseh onih, koji uživajo dobroto tega zavoda, javno najiskrenejšo zahvalo. Bog plati! Dr. Greg. Krek, c. kr. vseučilišni profesor, t. č. predsednik, s. r. Josip Lendovšek, n. gimnazijalni učitelj, t. č. blagajnik, s. r. Janko Bežjak, stud. phil., t. č. tajnik, s. r.

**Od Device Marije v Puščavi.** Prav željno smo pričakovali poštenega in pravičnega krčmarja blizo cerkve sv. Ane. Zakaj če je človek prišel lačen in žejen pa ni bilo za dobiti kaj. Posebno ob shodih je navrelo časih mnogo ljudstva od daljnih krajev, ki so zahtevali jesti, piti in prenočiti pa ni bilo druga kakor ta beseda: nimamo. Sedaj smo dobili pridnega krčmarja, ki toči dobro pijačo in postreže vsakemu prav vro. Tukaj potepljejo se agenti in ponujajo knjige in table, pa so vse hpredrage in še po vsebini malo vredne. Pokažite takim agentom dveri in si rajši naročite Slovenskega Gospodarja.

**Od Drave.** (Šulvereinerjem pod nos.) Muttersprache, Mutterlaut, wie klingst du so wunderbar! Te besedice nemškega pesnika mi pridejo večkrat na misel in me tako rekoč silijo izraziti sledečo misel: z veseljem pogledujem otročice, kateri so še le pred komaj četrt letom vstopili v šolo; prijetno mi doni v ušesih že gladko jim tekoči materni jezik; a zopet mi druga misel kali moje veselje. Vidim namreč med otroki, katere je slovenska mati rodila, tudi jako majhno število (4) šolaric, katerim zibelka ni na slovenski zemlji tekla, kateri so mi vendar ravno tako ljubi, rekel bi še ljubši, kakor ednaki mi v krvi. Marsikteri bi vendar tukaj vprašal zakaj? Žalost me namreč obhaja, kedar pomislim, da sem primoran v tujem jeziku jim prvo podlago k poznejšemu življenju dajati. A kakšna je ta podlaga? Le slab viher, in razrušeno je vse. Kako vendar more misliti učitelj, kako mu vendar more biti pri srci, ako celi množici slovenskih otrok zabija v nemškem jeziku vednosti v glavo? In če še je ta učitelj sam slovenske krvi! Ali ga ne gane sladka materina beseda, s katero so mu otroci primorani odgovarjati. še večkrat ga povprašati? Ali ga ne boli srce, kedar pomisli, da on svojemu narodu ovira napredovanje? Mislím, da kakor se ne dajo duševne moči nemškega otroka s slovenskimi besedami buditi, da ravno tako mora slo-

venski otrok zabit ostati, če se mu v šoli naenkrat materni jezik z nemškim nadomestuje. Slavni grški pedagog Sokrat pravi, da je vednost nekaj v duši spečega, kar se pa lahko s vprašanji vzbudi. A kako pa se mora to zgoditi, če otrok vprašanja ne razume? Iz tega majhnega izgleda, akoravno v nasprotnem pomenu, se lahko razvidi, kakšen vseh pač mora imeti delovanje učiteljev na šolah nemškega „šulvereina“.

## Politični ogled.

**Avstrijske dežele.** Cesarica odpeljala se je z nadvojvodinjo Valerijo v Wiesbaden na Nemškem. Valerija, najmlajša hčer cesarjeva, je zaročena z bratrancem nadvojvodom Francem. — Državni zbor ima zopet precej burne seje, ker pri obravnavi proračuna imajo poslanci priliko razne pritožbe in želje svojih volilcev vladi naznanjati. Poslanci se te pravice često poslužujejo. Znamenito bilo je zlasti, kako je dr. Vitezič razlagal napačno sedanjo avstrijsko politiko v Istri, Primorskem in Gorici, kder pešica Italijanov nemilo tlači Slovence in Hrvate ter tako pot nadelava Italiji, ki uže dolgo tam rovlje in preži na ove dežele, da jih našemu cesarju vzame. Za njim je dr. Vošnjak tožil, kako se štajerskim Slovencem krivice godijo, napredek povsod ovira. Pomagal mu je tudi baron Goedel, ko je zavrnil strastne in abotne čenče Hammer-Amboss-Schmiedererjeve. Govore priobčimo po stenografnih zapiskih. Kajti ovači bi Gospodar vselej bil konfisciran, ko bi tako pisal, kakor poslanci govoriti smejo. Poslancev govore pa slobodno objavljamo. Za vravnavanje Save dovoli se 40.000 fl., Savinje 8000 fl., Mure 53700 fl., Drave na Koroškem 150.000 fl., za deželne bramborce 4,279.000 fl. za žandarje 4,601.000 fl. Naučni minister predložil je črtež postave, po kateri se ima pomnoženo delo katehetom plačevati. — Delavci velikih fabrik v Šleziji in Moravskem so slabo plačani in so vsi naenkrat delo ustavili, da tako gospode prisilijo k zboljšanju plače. — V Insbruku je porotna sodnija urednika lahonskemu listu „Independente“ v Trstu, renegata Juretiča obsodila na 11 mesecev v ječo. — Na Vogerskem gibljejo se nasprotniki Judov močno in skušajo pri volitvah prijatelje židovske podreti. Ti so v Czegledu imeli volilni shod, predsedoval je judovski prijatelj Ugron pa hipoma prilomasti Verhovay s protijudovskimi pajdaši in razžene ves shod, Ugron je hudo ranjen.

**Vnanje države.** Rusi pograbili so Merv in sosedne Turkomenske dežele in tako pridobili 100.000 konjenikov za vojsko. Od Orenburga skozi Sibirijo do Velikega ocejana hočejo potegniti železnico, kakoršno imajo Ame-

rikanci. — Bismark je v državnem zborni očit, da liberalci povsod delajo na to, da bi cesarje in kralje odpravili in republike osnovali, kder bi si oni žepe polnili. Tega pa on ne bode trpel, dokler bo še kaj živ. — Francozi so Kitajce natepli v Tonkinskem, vzeli mesto Bak-Ningh; Kitajci so slabi vojaki in so sramotno bežati začeli, ko so slišali francoske puške in kanone pokati. Mahdijevi Arabi v Afriki so pa pravi junaki. Njihov Digma-paša je Angleže blizu Suakima napal, eno brigado razdeval, okolo 200 Angležev pobil, da so ti začeli bežati zapustivši kanone. Sedaj pritisnete pa dve novi brigadi, Angleži vržejo Arabe, pridobijo kanone zopet in postreljajo okolo 3000 sovražnikov. Vkljub tej zmagi se pa Angleži od morja daleč v deželo nikakor ne upajo. — Italijanski minister Sella je naglo umrl. — Španskega kralja skušajo republikanci zopet iztirati. Mnogo oficirjev bilo je v zaroto zapletenih pa reč se je izvedela in je njihov glavač, general Tarre, uže pod ključ djan. — Angleški minister Gladstone je zbolel. Za njim utegnejo konservativci priti do oblasti.

## Za poduk in kratek čas.

### Kuga na slov. Štajerskem.

Uže l. 1678 začela so se na nebu in zemlji prikazovati nevarna znamenja. Po letu je bila nestrpljiva vročina, — pa vkljub temu vedno bolj mokrotno. Vsled strašnih ploh, ki so se avgusta vlivale, narastle so na spodnjem Štajerskem vse reke ter napravile semtertje mnogo škode. V jeseni vlačile so se smradljive megle po zemlji in kužile zrak, ki je bil zelo nezdrav. Pri slov. Gradci in tudi niže Maribora umrli so nekteri prav naglo — s sumljivimi znamenji, — v Celji pa je davila in morila uže nesrečna kuga. Zato so se tudi v Mariboru bali, da njim bo novo leto morivko prineslo. Pa l. 1679 še za Maribor ni bilo posebno nesrečno, dasi ravno je vreme v tem letu bilo zelo nenavadno in nezdravo. V Ruški okolici imeli so sicer neko nalezljivo bolezen pri sv. Lovrenci v puščavi pa mesca julija uže tudi kugo, — ali ta še v tem letu ni razsajala tako hudo, kakor l. 1680 in naprej.

Soditi po poročilih, davila je kuga najpred ob koroški in nemško-slovenski meji ter je prišla za Dravo v Maribor. Od ondot se je razširila ne le po Dravskem polji, ampak tudi po Slov. goricah.

V Soboti začeli so ljudje za kugo umirati uže v spomladi l. 1680 in preden se je leto končalo, stalo je več hiš praznih. Nekteri so trdili, da so kugo dobili vsled zavživanja kruha, kterege so si bili iz nezrelega in na peči posušenega žita spekli, drugi so pa bolezen pri-

pisovali strupeni sapi, ki je s Koroškega bila čez gore pihnila; — sploh je bilo med ondotnim ljudstvom še od časa tako imenovanih skakavcev mnogo vraž in krivih ver. Kot zdravilo proti kugi rabili so borovico in sladki janež, na kužne rane so pa polagali posušene krapavice. Je kdo umrl, so ga takoj z železnimi vilami na gare vrgli in odpeljali na pokopališče.

Strašno moralo je biti pri sv. Lovreci v puščavi, kajti ondi jih je od avgusta do konca decembra l. 1680 umrlo za kugo 382 in sicer: v avgustu 55, med njimi dne 19. avgusta tudi župan Franc Prikhl, septembra 111, oktobra 131, novembra 67, in decembra 18. Kaplan o. Avguštin Ternošek, benediktinec od sv. Pavla na Koroškem, bil je od vlade imenovan kužni duhovnik. Trpel je mnogo, pa si tudi nabral nevenljivih zaslug za večnost.\*)

V Mariboru oglasila se je kuga uže mesca junija l. 1680. Pa vkljub temu, da je v mestu in predmestji umrlo več oseb, večinoma prav naglo, se za to ni nihče zmenil. Reklo se je, da so imeli vročinsko bolezen. In tako se je zgodilo, da se je kužni strup vedno bolj širil in celo mesto okužil.

Proti koncu mesca junija bilo je videti, kakor bi kuga hotela prenehati, a kmalu je začela moriti z novo močjo. V veliki bolnišnici, ki je stala nedaleč od kužnega pokopališča umrli so v nekterih dnevih ne le vsi strežniki, pogrebeci in grobarji, ampak tudi nekteri zdravniki in duhovniki; pa tudi zunaj ni bilo bolje. Zato se je polastil ljudi tolik strah, da za najboljše plačilo ni bilo dobiti človeka, ki bi hotel bolnikom streči in mrličke pokapati. Morali so nje k temu prisiliti.

Še le dne 23. junija je vlada v Gradec zvedela, kako žalostno se v Mariboru godi. Takoj je ukazala tamošnjemu zdravniku dr. Jerneji Tacco, naj njej o razmerah v Mariboru poroča. Iz njegovega poročila posnamemo tukaj le nektere stvari: (Konec prih.)

**Smešnica 12.** O priložnosti sv. birme vprašajo župnik starega moža: Vi oče! povejte nam lucke ali tuje grehe. Starček vstane: Sklene svoje roke in tako-le odgovori: gospod! jaz svojih lastnih grehov nevem, kako pa bi te še lucke ali „ptujsk e“ grehe mogel vedeti. Snežnički.

## Razne stvari.

(Javna zahvala.) Ljutomerski uradniki, duhovniki, tržani in učitelji so na uljudno prošnjo šolskega vodstva v množenje bukvarne za deško in dekljiško šolo blagovolili darovati

\*) J. Orožen, das Bisthum und die Diözese Lavant I. 407.



zdatni znesek 45 fl. 20 kr., za kar jim vodstvo izreka prisrčno zahvalo.

(Občni zbor) obhaja sadjerejsko društvo cesarjevič Rudolfovo pri sv. Jurji ob južnej železnici dne 27. t. m. m. ob 2. uri popoldne v gosp. Nendelnovej hiši.

(Zlata Praha) najlepši ilustrirani česki list objavlja v zadnjem številki tudi sestavek o Slovencih in njihovem duševnem delovanju. List stane 1/2 leta 4 fl. 90 kr. Administracija je v Pragi, v Karlovem namestju č. 34.

(Nesrečni rudokopi.) V Ojstrem si je Jožef Goznik desno bedro zlomil, Andrej Bukošek desno stegno, v Trbovljah J. Korošec eno rebro, I. Bezenšek bil na glavi ranjen Jurij Dolinšek palec poškodoval in Marija Bregant desno roko zlomila.

(Celjani) naredili so pri hranilnici 35000 fl. dolga, da si postavijo nemški teater. Znani „Narrenturm“ tedaj ni za teater, čeravno za komedije ni boljšega hrama v mestu.

(Savinjska posojilnica) je načelniku g. Hausenbihlerju pa kasirju g. Grohmanu dne 9. marca izrekla zahvalo in jima 140 fl. nagrada priznala. Vrla gospoda pa sta ovi denar darovala: 50 fl. požarne straži v Žavci, 30 fl. šolske knjižnici, 20 fl. dirkarskemu odboru, 15 fl. za šolski vrt in 25 fl. za olepšanje trga po društvu, ki se snuje.

(Sv. misijon) priredili so č. g. nadžupnik F. Frölich pri sv. Križi pri Slatini, ki so ga 1—9 sušca t. l. opravljali č. g. lazaristi. Udeležba bila je velika. Najprisrčnejšo zahvalo č. g. nadžupniku in častitim lazaristom izrekajo hvaležni farani.

(V Kotljah) so na pepelnico pijanci pusta pokopali, eden je križ nosil, drugi kot duhoven latinsko cerkveno petje oponašal, ostali pa jokali, peli in spakovali se ter naposled pusta, pijanega deda, v vodo vrgli, kder bi se bil utopil, ko bi ljudje ne prišli in ga ne izvlekli.

(Jurklošterčani) so baje vendar le prisiljeni novo šolo staviti in se za 20—25000 fl. v dolgove pokopati?

### Loterijne številke:

V Trstu 15. marca 1884:	25, 20, 90, 63, 35
V Linci „ „	83, 10, 62, 30, 46
Budapešt „ „	48, 81, 58, 9, 13

Prihodnje srečkanje: 29. marca 1884.

## Natečaj.

Služba ravnatelja razpisana je na deželjski sadje- in vinorejski šoli v Mariboru. Prošniki naj svoje prošnje vložijo končiči do 15. aprila 1884 pri deželjnem odboru štajerskem. Več pové oznanilo v 10. številki „Slov. Gospodarja“.

2-2

## Oznanilo.

Novemu šolskemu poslopju v št. Martinu pri Slov. Gradci so stroški nastavljeni na 11936 fl. 47 kr. Delo se da enemu podjetniku.

Kdor hoče toraj vse delo prevzeti, naj svojo ponudbo pismeno in zapečatano podpisane mu krajnemu šolskemu svetu doloži do 6. aprila 1884 in 3. ure popoldne. Na poznejše vložene ponudbe se ne bode oziralo.

V pismu morajo ponudbe s številkami in črkami zaznamenovane in od ponudnika lastno-ročno podpisane biti, ob enem: kde je doma in kdo je. Vsak mora 1193 fl. 67 kr. vadija priložiti ali v gotovih denarjih ali hranilničnih knjižicah ali državnih dolžnih pismih. Osem dni pozneje se ponudniku naznani, kaj se je bilo sklenilo.

Črteži, proračuni stroškov in pogoji so ob uradnih urah na ogled v pisarni okrajnega odbora v Slov. Gradci.

Krajni šolski svet št. Martin pri Slov. Gradci,  
dne 13. marcija 1884.

**M. Karner,**  
načelnik.



Vsem, kateri so se pogreba ranjkega soproga, očeta, oziroma brata, svaka gospoda

### Jožef-a Mikuš-a

tržana v Gornjemgradu

v toliko lepem številu udeležili ali drugače svojo sočutno omilovanje izrazili, kakor vsem Gornjegradčanom in drugim znancem in prijateljem, ki so se iz Mozirja, Rečice, Bočne, Noveštife in od drugod k sprevedu potrudili in gg. pevecem za mili nagrobnici izreka najprisrčnejšo zahvalo

### Žalujoča rodbina.

V Gornjemgradu, dne 15. marca 1884.

3-3

## Razpis službe.

Podpisani okrajni odbor razpiše začasno službo tajnika za okrajni zastop Vranski z letno plačo 400 fl. Prosilec, ki mora biti poštenega zadržanja, naj dokaže zmožnost v političnem uradovanju; biti mora popolnem vešč slovenskega jezika v govoru in sestavku (konceptu) ter zahteva se tudi znanje nemškega jezika.

Zraven te razpisane službe lahko prevzame tudi poslovanje pri županstvih na Vranskem in sv. Jeronimu.

Prošnje naj se oddajo do 31. marca podpisane mu uradu,

Okrajni odbor Vranski dne 29. febr. 1884.



NB. Podrobneje o vseh raznih semenih podatke navaja veliki tiskani zapisnik — Katalog der Gräfl. H. Attemschen Samencultur-Station — ki se dopošlje, ako se zahteva, tudi brezplačno, ter zapopada semena za cvetlice, zrnje, sočivo. Kdor več kupi, temu se dovoli še nižja cena.

Naslednje cene veljajo prejemnikom najmenje 10 kilo. Kdor menje naroči, temu se 25% doračuni več.

Zavod je porok, da so semena čista in kaljiva.

	100 kilo	10 kilo
1100 Ječmen Grižnati	fl. 14.—	fl. 1.90
Zrižnati (Chevalier)	" 16.—	" 2.20
1108 Rr, štajerska, jara	" 16.—	" 2.20
1118 " ivanska	" 18.—	" 2.40
1126 Pšenica, štajerska, jara	" 18.—	" 2.40
1130 " premenjalka	" 18.—	" 2.40
1142 Oves štajerski, beli	" 13.—	" 1.75
1145 " črni	" 12.—	" 1.60
1154 " Kanadaški	" 18.—	" 2.40
1156 " Ligovski, orjaški, beli	" 15.—	" 2.—
1158 " Sibirski	" 20.—	" 2.70
1160 " Tartarski, črni	" 20.—	" 2.70

**Predivne rastline.**

- 1183 Konoplje, planinske
- 1184 " orjaške
- 1189 Lan, ruski

**Krompir.**

Imamo bogato zbirko raznih sort, namiznih, gospodarskih, le priporočila vrednih in trpežnih. Daje se na ogled poseben cenilnik,

Cena: 6—10 fl. za 100 kilo  
Zbirka 5 sort à 5 kilo fl. 4.— in fl. 3.—  
" 10 " à 5 kilo fl. 7.— in fl. 3.50

**Sočivna semena.**

Poskušamo s vsem novim pa držimo se tega, kar je uže od nekedaj kot dobro priznано. Pridelamo veliko semen ter jamčimo za prave sorte in kaljivost. Zastran sort zavračamo na katalog pa nujno priporočamo naše sočivne zbirke (sortiments) à fl. 1.50, fl. 3.50 in fl. 5.—

Naše prizadevanje meri na to, da semenorejstvo v Avstriji pomnožimo in pospešimo. Do sedaj smo imeli veliko sreče in število naročnikov se množi ter priporočamo svoj zavod vsem gospodarjem.

V semenorejski naš zavod sprejemamo tudi učencev

# Morilec

## Hugon Šenk in drugova.

V podpisani tiskarni izišla bo koncem marca meseca knjiga obsegajoča sodnijsko ob-  
ravnavo proti

Hugonu Šenku, njegovemu bratu Dragotinu in ključavničarju Šlosareku zavoljo več zavratnih umorov  
**po stenografičnem zapisniku.**

Manj ali več je skoraj vže vsakdo o teh zverskih morilcev slišal ali bral; namen izdanja te knjige v slovenskem jeziku pa je, da čitatelji pogledajo tudi globokejšje v delovanje teh pozverjenih ljudi, ter morajo odvracati svoje od tacihi strasti, katere nahajamo pri teh morilcih. Še naši unuki bodo čitali knjigo njih otrokom kot svarilen spomin, kako daleč pride človek, ako zaide od prave poti in na Boga pozabi.

Cena knjigi je **30 kr.**, po poštni nakaznici **33 kr.** Kdor pošlje denarje za 10 iztisov, dobi najjstji iztis zastonj.

K obilnem kupovanju vabi uljudno

**J. Leon-ova tiskarna**  
v Mariboru.

## Na prodaj!

Za prodati lep zidan hram, s pivnico in gospodarskim poslopjem tik farne cerkve Sv. Lenarta pri Veliki nedelji pod dobrimi pogoji. — Se najboljše priporoča gg. duhovnikom v pokoji. — Več se izve pri lastniku Franc Kovačec-u v Cvetkovcih pri Veliki nedelji.

1-2

## Izvrstnega brinjevca

se more dobiti v vsaki količini za **en goldinar** liter na mestu pri

**Francu Fojkarju**

pri sv. Ozbaltu  
pod Bischoflack, Oberkrain. 1-4